

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้านทำกลองเอกราช
อ.ป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

PARTICIPATORY IN TOURISM MANAGEMENT, DRUM MAKING VILLAGE
AT PA MOK COUNTY, ANG THONG PROVINCE

ขวัญมิ่ง คำประเสริฐ^{1*}, เกรียงไกร โพธิ์มณี² และ สุภาภรณ์ พรหมฤาษี³

Kwanming Khumprasert^{1*}, Kreangkrai Photimane² and Supaporn Plomelersee³

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1,2}

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย³

Bachelor of Business Administration in Management Faculty of Management Science,

Phranakhon Rajabhat University Bangkok, Thailand^{1,2}

Bachelor of Business Administration in Management of Marketing, Management Science,

Phranakhon Rajabhat University Bangkok, Thailand³

Email: kwanming@pnru.ac.th^{1*}

Received: 2019-01-04

Revised: 2019-02-28

Accepted: 2019-04-04

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน 2) วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค 3) ศึกษาการมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว และ 4) พัฒนาแผนการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ผลิตกลองยาว ผู้นำชุมชน นายอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการศึกษา พบว่า

- 1) ชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดศิลปหัตถกรรมการทำกลองที่เกิดจากความชำนาญเฉพาะตน
- 2) หมู่บ้านมีจุดแข็งในเรื่องของทุนทางวัฒนธรรม แต่จุดอ่อนคือ อ่างทองเป็นจังหวัดทางผ่าน

ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและใช้เพียงภาษาไทยเป็นหลักในการประชาสัมพันธ์ สำหรับโอกาส คือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยการใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ อุปสรรคที่สำคัญ คือ นักท่องเที่ยวไทยยังไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3) สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการ เป็นระบบ เครือญาติ

4) การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับมหภาค ควรต้องมีการบูรณาการกิจกรรมร่วมกับชุมชนอื่นๆ มีการประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจุลภาค คือ สมาชิกชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากงานประเพณีกลอง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมู่บ้านทำกลอง

ABSTRACT

This research objectives were to 1) study the current situation 2) analyze the SWOT 3) study the participation process in tourism management and 4) develop the tourism planning of Akkarad drum making village, Pa Mok County, Ang Thong Province. The study was applied the participatory action research. The key informants were drum makers, community leaders, district- chief officer, chief of executive of the SAO, consultant and officer of subdistrict administrative organization.

The research found that

1) The villagers are specialized on drum making.

2) The strength of village is on cultural asset while Angthong province is the bypass route. However, it's lack of continuous in public relations and only use Thai language in publicizing. Though, Akkarad drum making village has the opportunity on experienced tourism by using cultural asset on drum making. The important treat is Thai tourists uninterested in cultural tourism.

3) The members participating process are formed as informal like relative.

4) For macro level planning in tourism, the government agencies should integrate community activities and promote public relations continuously. For micro level planning tourism, community members should participate in other activities than drum traditional festival.

Keywords: Participation, Tourism Management, Drum Village

บทนำ

หมู่บ้านทำกลองเอกราช ตั้งอยู่อำเภอ ปาโมก จังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีลักษณะคล้ายอ่าง ไม่มีภูเขา ดินเป็นดินเหนียวปนทราย พื้นที่ส่วนมาก เหมาะสำหรับการทำนาข้าว ทำไร่และทำสวน มีแม่น้ำสายสำคัญ 2 สายไหลผ่าน คือ แม่น้ำ เจ้าพระยา และแม่น้ำน้อย โดยแม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านจังหวัดอ่างทองจากทิศเหนือไปทิศใต้ เป็นระยะทางยาวประมาณ 40 กิโลเมตร ไหลผ่าน ท้องที่อำเภอไชโย อำเภอเมืองอ่างทอง และอำเภอ ปาโมก ต่อจากนั้นไหลเข้าสู่เขตท้องที่อำเภอ บางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนแม่น้ำ น้อยนั้น เป็นแม่น้ำที่แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ อำเภอเมืองชัยนาท ไหลผ่านจังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี และผ่านอำเภอโพธิ์ทอง อำเภอ วิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทองไปบรรจบกับแม่น้ำ เจ้าพระยาอีกครั้งหนึ่งที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดเน้นในเรื่องงาน หัตถกรรมท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นงานปั้น ตุ๊กตา ชาววัง การทำกลอง การทำอิฐดินเผา หรือ การผลิตเครื่องจักสาน ทั้งยังเป็นแหล่งกำเนิด เพลงพื้นบ้านลิเก สำหรับหมู่บ้านทำกลองเอกราช เป็นหมู่บ้านที่เกิดในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวร มหาราช พระองค์ได้เสด็จยกทัพเพื่อไปรบพม่า จากกรุงศรีอยุธยา มาที่แม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณ ปากคลองบางหลวง และทรงยกทัพผ่านตำบล ปาโมกในระหว่างการพักค้างคืนทรงอธิษฐาน ว่าจะให้ต่อสู้กับจระเข้ใหญ่ได้รับชัยชนะ รุ่งขึ้นทรง นำทัพทำพิธีตัดไม้ข่มนาม และประกาศเอกราช ณ ทุ่งนาหนองสาหร่าย แต่นั้นมาบริเวณนี้ จึงเรียกว่า “บ้านเอกราช” ซึ่งปัจจุบันยกฐานะ เป็นตำบลดังปรากฏของสาหร่าย โดยแบ่งออก

เป็น 8 หมู่บ้าน เป็นที่ราบลุ่ม อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน/ทำไร่ อาชีพเสริม ทำกลองชนิดต่าง ๆ (Thaitambondotcom., 2016) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน ชาวบ้านในตำบลเอกราช ได้หันมาทำ อาชีพทำกลองเป็นอาชีพหลักเป็นจำนวนมาก และถือได้ว่าเป็นหมู่บ้านเดียวในประเทศไทย ที่อาชีพคนส่วนใหญ่ทำกลองเป็นอาชีพหลัก โดยทั้งสองฟากถนนบริเวณหมู่บ้านเอกราช จะเป็นร้านขายกลอง การผลิตกลองของหมู่บ้าน เอกราชส่วนใหญ่แล้วจะใช้แรงงานในท้องถิ่น หรือแรงงานในครอบครัว เพราะอาชีพการ ทำกลองมีลักษณะที่แตกต่างกับการผลิตสินค้า ประเภทอื่น เนื่องจากต้องใช้แรงงานฝีมือ กลองที่ ทำการผลิตที่หมู่บ้านเอกราชมีหลายประเภท ทั้งกลองสั้นและกลองยาว เช่น กลองเพล ตะโพน กลองยาว และกลองที่เป็นของเด็กเล่น หรือของ ที่ระลึก ที่เป็นที่ขึ้นชื่อ คือ กลองยาว นอกจากนี้ หมู่บ้านเอกราชยังมีการผลิตกลองส่งออกไป ยังประเทศต่าง ๆ คือ ญี่ปุ่น ยุโรป อเมริกาและ แอฟริกา (Komchadluek, 2011) การผลิตกลอง ถือเป็นภูมิปัญญาที่ต้องได้รับการถ่ายทอดจาก บรรพบุรุษ ซึ่งภูมิปัญญาดังกล่าว เป็นลักษณะ ของการสืบทอดเคล็ดลับในแต่ละบ้านที่แตกต่างกัน สำหรับประเพณีที่สำคัญ คือ การจัดพิธีไหว้ครู กลองประจำปี ซึ่งเป็นงานประเพณีของหมู่บ้าน ทำกลอง เอกราช และเป็นที่ยึดจากนักท่องเที่ยวน ชาวไทย อย่างไรก็ตาม การจัดพิธีไหว้ครูกลอง ประจำปีจัดขึ้นเพียงปีละครั้ง จึงทำให้ชาวบ้าน มีส่วนร่วมในบริหารจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ทำกลองเอกราชเพียงแค่ช่วงพิธีไหว้ครูประจำปี เท่านั้น และยังขาดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน

โอกาสและอุปสรรคของการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การมีส่วนร่วม
ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้าน
ทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน
ทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส
และอุปสรรค ของชุมชน
3. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม
ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. เพื่อชุมชนได้เกิดกระบวนการมี
ส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน
หมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัด
อ่างทอง
2. เพื่อได้แผนการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวหมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอ
ป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เพื่อให้ชุมชนมีรายได้
เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาแผนพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และทรัพยากร
การท่องเที่ยว ตลอดจนวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน
โอกาสและอุปสรรคของ หมู่บ้านทำกลองเอกราช
อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

ขอบเขตด้านพื้นที่ใช้ในการศึกษา คือ
หมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัด
อ่างทอง

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลหลัก คือชุมชนหมู่บ้าน
ทำกลอง หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้
ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ มกราคม 2560 - มิถุนายน
2561

การทบทวนวรรณกรรม

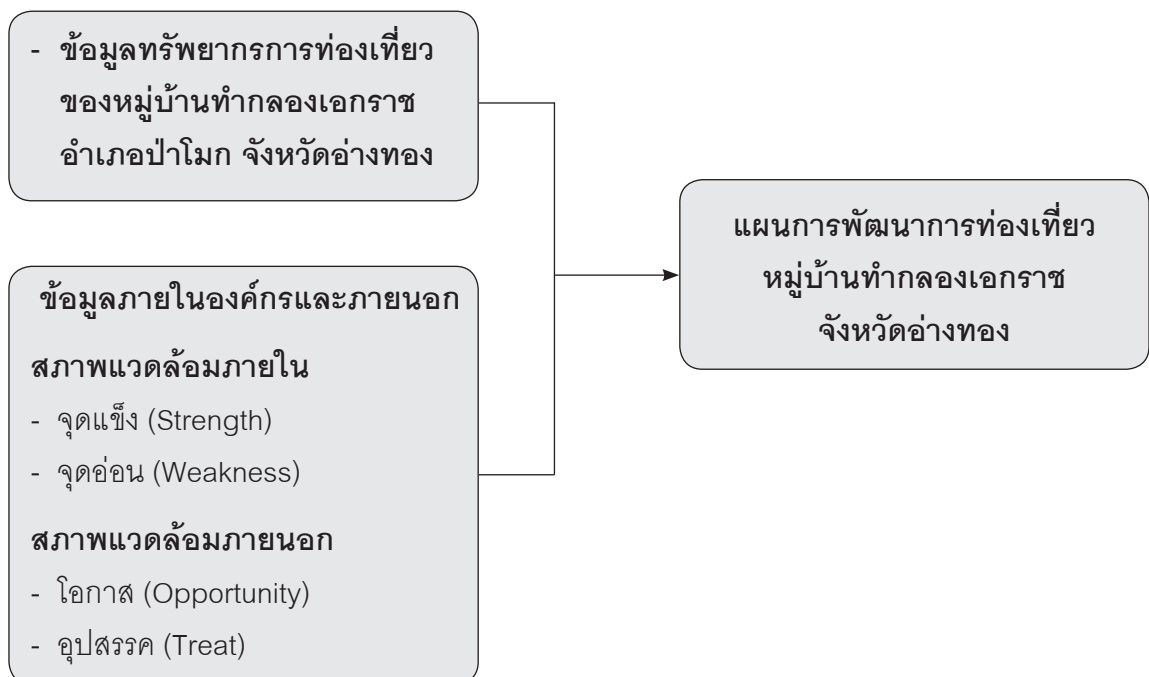
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วม
ได้อธิบายแนวคิดของการมีส่วนร่วมที่สำคัญไว้
3 สำนัก (Piyawat Bunlong Kanchana
Kaewthep and Borworn Papasratorn, 2016)
คือ 1) Arnstein (1969) ของ ที่เป็นผู้เสนอ “บันได
แห่งการมีส่วนร่วมของพลเมือง” แบ่งออกเป็น
8 ขั้น คือ บันไดขั้นที่ 1 การจัดการแบบเบ็ดเสร็จ
โดยตรง บันไดขั้นที่ 2 การบำบัดรักษา บันได
ขั้นที่ 3 การร่วมให้ข่าวสารข้อมูล บันไดขั้นที่ 4
การร่วมให้คำปรึกษา บันไดขั้นที่ 5 การร่วม
แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น บันไดขั้นที่ 6 การร่วม
เป็นพันธมิตร บันไดขั้นที่ 8 การควบคุมการ
ตัดสินใจโดยพลเมือง ซึ่งขั้นที่ 1 - 4 เป็นการมี
ส่วนร่วมแบบเทียม ส่วนขั้นที่ 5 - 8 เป็นการมี
ส่วนร่วมที่แท้จริง 2) 2. Cohen (1996) เป็นผู้
เสนอแนวคิดการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา
4 ด้าน คือ เชิงการกระทำ/แรงงาน เชิงเงินตรา
เชิงความรับผิดชอบ และเชิงการตัดสินใจ และ
3) สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปี 2547 ได้เสนอการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในงานพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน
(planning) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม
การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ การมีส่วนร่วม
ในการได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วม
ในการประเมินผล

นอกจากนี้ยังได้แนวคิด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของ 7's Model ที่ Adhikary M. (Tuangkarn Watboon, Nuttaphol Mekdaeng, Netitham Kongcharoen, 2009) เสนอ มีดังนี้

- 1) Strategy หมายถึง การที่กลยุทธ์ต้องประกอบด้วยแผนงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายการท่องเที่ยวในระดับชาติด้วย
- 2) Structure หมายถึง โครงสร้างองค์กรต้องเป็นโครงสร้างองค์กรที่ดีที่มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม ทำงานเป็นเครือข่ายเชื่อมโยง มีผู้นำที่คอยกำกับ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ

การให้ข้อมูลข่าวสารกับนักท่องเที่ยว 3) System หมายถึง ระบบในการจัดการต้องมีความสัมพันธ์กันในการทำงานทุกขั้นตอน 4) Staff หมายถึง บุคลากรต้องทำหน้าที่บริการได้ตามเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ 5) Skill หมายถึง ทักษะความชำนาญงานและประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 อย่าง คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน 6) Style หมายถึง รูปแบบในการดำเนินการในแต่ละพื้นที่ที่จะมีความแตกต่างกัน และ 7) Share หมายถึง การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวที่ดี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยทีมนักวิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

1. ผู้ผลิตกลองยาว ในชุมชนหมู่บ้านท่ากลอง จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย หมู่ 3 หมู่ 4 และหมู่ 6 (หมู่บ้านอื่นๆ ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม) โดยรายชื่อผู้ผลิตกลองยาวตำบลเอกราช และเป็นผู้ที่ยินยอมเข้าร่วมการศึกษา โดยผู้เข้าร่วมโครงการกับทีมนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประกอบด้วย ร้านสมควร ร้านสุวรรณกมลองราช ร้านสนั่นกลองยาว ร้านบำรุง ร้านกลองหงส์ฟ้า และร้านกลองเฉลิมชัย

2. ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเอกราช นายอำเภอที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน ทีมผู้วิจัยได้มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งสิ้นรวม 8 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 การสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชนหมู่บ้านท่ากลองเกี่ยวกับโครงการวิจัย

กิจกรรมที่ 2 การศึกษาข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเชิงวัฒนธรรมของชุมชนหมู่บ้านท่ากลอง

กิจกรรมที่ 3 การเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภาครัฐ

กิจกรรมที่ 4 การศึกษาข้อมูลศักยภาพชุมชน ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านท่ากลอง

กิจกรรมที่ 5 เข้าร่วมกิจกรรมไหว้ครูกลองประจำปี 2560 ซึ่งเป็นการเข้าร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ 6 การประชุมนักวิจัย สรุปผลเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

กิจกรรมที่ 7 การคืนข้อมูลสู่ชุมชนหมู่บ้านท่ากลอง

กิจกรรมที่ 8 การสรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านท่ากลอง อำเภอป่าโมก

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทีมนักวิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ด้วยวิธีการที่ใช้คือการอภิปรายถกปัญหา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้านในชุมชน เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้ลักษณะการตีความข้อมูลที่ได้ พรณนาโดยการให้เหตุผลจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ที่อาศัยความรู้เชิงทฤษฎีของทีมผู้วิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูล และการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งสรุปจากข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม และจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยนักวิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาบริบทของธุรกิจชุมชนหมู่บ้านทำกลองเอกราช การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของหมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

2. การกำหนดปัญหา

3. การวางแผนปฏิบัติการวิจัย

4. การติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุง

5. การสรุปผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 การศึกษาบริบทของธุรกิจชุมชนหมู่บ้านทำกลองเอกราช การมีส่วนร่วมการบริหารจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทองสภาพปัจจุบันของชุมชนหมู่บ้านทำกลองเอกราช ลักษณะชุมชนหมู่บ้านทำกลอง ตั้งอยู่อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง โดยเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวไทยและชาวต่างชาติ ทางด้านการทำกลองของประเทศไทย อาทิ กลองเพล กลองทัด กลองญี่ปุ่น กลองสิงโต กลองยาว กลองตะโพนชาตรี กลองเปิงมางคอก กลองรำวง กลองตะโพน กลองแขก กลองรำมะนา เป็นต้น โดยหมู่บ้านทำกลองถือเป็นหมู่บ้านต้นแบบหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง สมัยก่อนเมื่อว่างจากการทำนา ก็หันมาทำกลอง โดยได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงแรกที่เริ่มทำกลอง เครื่องไม้เครื่องมือยังไม่พร้อมเท่าทุกวันนี้ ต้องอาศัยแรงงานในชุมชนมาช่วยกันทำ และหลังจากที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนับสุนนและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ เครื่องดนตรีไทย ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของเครื่องดนตรีไทยมากขึ้น จึงเกิดการร่วมแรงร่วมใจของชุมชน

เอกราช ได้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตกลองชุมชนขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าไปยังลูกค้า นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนทำกลองที่เป็นมรดกสืบทอดมามากกว่า 70 ปี โดยมีทุนทางประเพณีวัฒนธรรมเกี่ยวกับกลอง อาทิเช่น พิธีไหว้ครูกลอง รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานในการทำกลองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้ชุมชนนี้มีจุดเด่นและสามารถผลิตกลองที่มีคุณภาพที่ดี อีกทั้งยังสามารถผลิตกลองที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศได้อีกด้วย ส่งออกไปทั่วโลกและเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านทำกลองและศูนย์ซ่อมกลองแห่งเดียวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

ทีมผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงบริบทของชุมชนจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเอกราช และกลุ่มทำกลองตำบลเอกราช สามารถสรุปผลการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ลักษณะชุมชนหมู่บ้านทำกลอง อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง 2) ประเภทของผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มผู้ผลิต และ 3) จำนวนกลุ่มผู้ผลิตของชุมชนหมู่บ้านเอกราช จังหวัดอ่างทอง ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ลักษณะชุมชนหมู่บ้านทำกลอง อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวไทยและชาวต่างชาติ ทางด้านการทำกลองของประเทศไทย อาทิ กลองเพล กลองทัด กลองญี่ปุ่น กลองสิงโต กลองยาว กลองตะโพนชาตรี กลองเปิงมางคอก กลองรำวง กลองตะโพน กลองแขก กลองรำมะนา เป็นต้น โดยหมู่บ้านทำกลองถือเป็นหมู่บ้านต้นแบบหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทองสมัยก่อน

เมื่อว่างจากการทำนาก็หันมาทำกลอง โดยได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงแรกที่เริ่มทำกลอง เครื่องไม้เครื่องมือยังไม่พร้อมเท่าทุกวันนี้ ต้องอาศัยแรงงานในชุมชนมาช่วยกันทำ และหลังจากที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์เครื่องดนตรีไทย ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของเครื่องดนตรีไทยมากขึ้น จึงเกิดการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนเอกราช ได้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตกลองชุมชนขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าไปยังลูกค้า

ชุมชนเอกราช ตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เป็นชุมชนทำกลองที่เป็นมรดกที่สืบทอดมามากกว่า 70 ปี โดยมีทุนทางประเพณีวัฒนธรรมเกี่ยวกับกลอง อาทิ พิธีไหว้ครูกลอง รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานในการทำกลองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้ชุมชนนี้มีจุดเด่นและสามารถผลิตกลองที่มีคุณภาพที่ดี อีกทั้งยังสามารถผลิตกลองที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศได้อีกด้วย ส่งออกขายไปทั่วโลกและเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านทำกลองและศูนย์ซ่อมกลองแห่งเดียวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

ประเด็นที่ 2 ประเภทของผลิตภัณฑ์ชุมชน ของชุมชนหมู่บ้านเอกราช จังหวัดอ่างทอง จากการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ทีมผู้วิจัยได้สรุปประเภทของผลิตภัณฑ์ชุมชน ของชุมชนหมู่บ้านเอกราช จังหวัดอ่างทอง ดังนี้ กลองทัด กลองตุ๊ก กลองแขก กลองตะโพนไทย กลองรำมะนา

กลองเปิงมาง (คอก) กลองสะบัดชัย กลองสิงโต กลองปोंงแป่ง กลองโทน กลองแซมเป้ กลองนานาชาติ (อาเชียน) กลองออมลิน กลองยาว กลองบันเตาะว่ กลองตะโพนมอญ กลองแดง และกลองรำวง

ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2556 องค์การบริหารส่วนตำบลเอกราช จังหวัดอ่างทอง ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว (ภาครัฐ) การประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) ครั้งที่ 9

โดยในปี พ.ศ. 2557 กระทรวงวัฒนธรรมได้มอบรางวัลวัฒนคุณาธร เพื่อแสดงว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเอกราช เป็นผู้ทำคุณประโยชน์ด้านส่งเสริมงานศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ประเภทองค์กร เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเอกราชถือว่าเป็นองค์การที่ให้การสนับสนุนหมู่บ้านทำกลองในการสืบสานวัฒนธรรมการทำกลอง และมีส่วนร่วมในประเพณีการไหว้ครูกลองประจำปีเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเอกราช ได้ดำเนินการแบบบูรณาการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเน้นผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน

ประเด็นที่ 3 ประเภทกลุ่มผู้ผลิตและจำนวนกลุ่มผู้ผลิตของชุมชน หมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง จากการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ทีมผู้วิจัยได้สรุปผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มผู้ผลิต และจำนวนกลุ่มผู้ผลิตของชุมชนหมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง พบว่า ผู้ผลิตกลองยาว

มีจำนวน 27 ราย ได้แก่ ร้านลูกฟอสวิง ร้านสุวรรณราชกลองราช ร้านสมจิตร ร้านสมใจ ร้านประจบ ร้านเนียมพันธ์กลองไทย ร้านเพยราตรีเนียมพันธ์ ร้านสยามกลองยาว ร้านเฉลิมชัย ร้านทิวา ร้านกลองกำนันยุทธ ร้านกลองลุงเหลียม ร้านกลองกำนันหงส์ฟ้า ร้านทองล้วน ร้านล่อง ร้านบำรุงกลองยาว ร้านคะเนิง ร้านสมควร ร้านสมพิศ ร้านลัดดา ร้านลำดวน ร้านกลองทองล้วน ร้านกลองวีระ และร้านลำภู

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

รูปแบบของการท่องเที่ยวหมู่บ้านทำกลองเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวจะเข้ามาเยี่ยมชมกรรมวิธีการทำกลอง ตั้งแต่เริ่มกลึงท่อนไม้ ไปจนถึงขั้นตอนการขึ้นกลอง การฝังหมุด สำหรับกลองที่ทำมีตั้งแต่ขนาดเล็กถึงใหญ่ เช่น กลองทัด กลองสั้น กลองยาว กลองร่ำวง และกลองเพลที่ใช้ในวัด จนกระทั่งกลองขนาดเล็กจิ๋วสำหรับเป็นของที่ระลึกและยังสามารถซื้อกลับบ้านได้อีกด้วย นอกจากนี้กรรมวิธีการทำกลองแล้วที่หมู่บ้านเอกราชยังมีกลองยาวที่ยาวที่สุดในโลกกว่าได้ โดยมีขนาดหน้ากลองกว้าง 36 นิ้ว 92 เซนติเมตร ยาว 7.6 เมตร ทำจากไม้จามจุรีต่อกัน 6 ท่อน กลองใบนี้ถือเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านทำกลองใบนี้ ตั้งเด่นตระหง่านอยู่หน้าบ้านของ กำนันหงส์ฟ้า หยดย้อย ผู้สร้างกลองขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2537 และใช้เวลาสร้างราว 1 ปี แม้ปัจจุบันหมู่บ้านทำกลองจะมีไม่มากในประเทศไทย แต่ที่หมู่บ้าน

แห่งนี้ยังคงอนุรักษ์การผลิตกลองแบบไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

นอกจากการการเยี่ยมชมกรรมวิธีการทำกลองแล้ว หมู่บ้านเอกราชยังได้มีการรวมตัวกันจัดพิธีไหว้ครูกลองเป็นงานประจำปี เพื่อดำรงและรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยไว้อย่างเต็มเปี่ยม เป็นสังคมไทยที่ต้องเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และนับถือบูชาครู ดังนั้น การทำกลองจึงมีพิธีกรรมและความเชื่อโดยเฉพาะ ซึ่งมีการสืบเนื่องต่อกันมาจนเป็นประเพณีของแหล่งหมู่บ้านกลองเอกราช ก่อนที่จะเริ่มทำกลองได้ จะต้องประกอบพิธียกครูกลอง สำหรับผู้เริ่มหัดทำกลองเป็นครั้งแรก ในพิธีประกอบไปด้วยผู้ทำพิธี คือ ครูโชน ซึ่งเป็นชายที่สามารถท่องจำและอ่านบทสวดได้ และเป็นทีนับถือของคนทั่วไป เครื่องเซ่น เช่น หัวหมู เป็ด ไก่ มะพร้าว กล้วย ข้าวตอก ไข่ เหล้า ขนมหวานและดอกไม้ จะทำพิธีกันเฉพาะวันพฤหัสบดี เดือนเก้า ช้างแรม จะเป็นแรมกี่ค่ำก็ได้ แล้วแต่ความสะดวก พิธีไหว้ครูกลองในทุก ๆ ปีจะมีการไหว้ครูกลองครั้งแรกโดยชาวบ้านที่มีอาชีพในการทำกลอง ต้องทำพิธีไหว้ครูในวันพฤหัสบดี มีเครื่องเซ่นไหว้ เช่นเดียวกับพิธียกครูกลอง มีการนัดหมายจัดรวมกันที่บ้านใดบ้านหนึ่ง นับเป็นงานพิธีที่ทำให้เกิดความสามัคคีอีกด้วย

จังหวัดอ่างทองได้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชนหมู่บ้านทำกลองเอกราช ซึ่งสามารถนำทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนมากขึ้น จึงมอบหมายให้สำนักงานการท่องเที่ยว

และกีฬาจังหวัดอ่างทองและอำเภอบางปะอิน จัดทำโครงการเพื่อเสนอของบประมาณจากกลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย ลพบุรี, สิงห์บุรี, ชัยนาท, อ่างทอง เพื่อมาดำเนินการ โครงการในรูปแบบของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด ในชื่องาน “งานมหกรรมกลองนานาชาติและพิธีไหว้ครูกลอง” สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดงานคือ เพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่นวิถีชีวิตพื้นบ้านของชุมชนตำบลเอกราช หมู่บ้านทำกลองและจังหวัดอ่างทอง อีกทั้ง เป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลป วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตำบล เอกราช ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาว ต่างชาติ เพื่อสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น เพื่อเป็น การอนุรักษ์สืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรมการ ทำกลอง ขนบธรรมเนียมประเพณีไหว้ครูกลอง ให้คงอยู่สืบไป จังหวัดอ่างทองได้จัดกิจกรรมส่งเสริม การท่องเที่ยวโดยจัดงานมหกรรมกลองนานาชาติ ประจำปีโดยมีแนวคิดที่นำวิถีวัฒนธรรมพื้นบ้าน ที่โดดเด่นคือการทำกลอง การแสดงศิลปวัฒนธรรม ต่าง ๆ เกี่ยวกับกลอง ทั้งของไทยและต่างชาติ ออกมานำเสนออย่างยิ่งใหญ่ ตั้งแต่การจัดขบวน แห่กลองชนิดต่าง ๆ การจัดแสดงนิทรรศการ การแสดงบนเวที และการจัดพิธีการไหว้ครูกลอง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการณ์

ทีมผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและ อุปสรรคหมู่บ้านทำกลองเอกราช ดังนี้

จุดแข็ง ชุมชนหมู่บ้านทำกลองมีทุน

ทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เนื่องจากมีอาชีพหลัก ในการทำกลองโดยมีการสืบทอดรุ่นต่อรุ่นและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ ชุมชน มีทำเลที่ตั้งที่สะดวกต่อการเดินทาง ชาวบ้าน ในชุมชนมีอัธยาศัยที่ดี เป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชม ตามเส้นทางถนนหมู่บ้านทำกลองได้แทบทุกบ้าน

จุดอ่อน จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัด ทางผ่าน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่แวะในสถานที่ ที่ท่องเที่ยว เนื่องจากไม่ทราบในสถานที่ท่องเที่ยว ในจังหวัด ชุมชนหมู่บ้านทำกลองยังไม่ได้มีการ กำหนดอัตลักษณ์ของแต่ละบ้านที่ชัดเจนว่า มีความถนัดในเรื่องใดและยังไม่ได้มีการกำหนด เส้นทางท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังขาดบุคลากร ที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ สำหรับการ ประชาสัมพันธ์ของชุมชนหมู่บ้านทำกลอง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ มีการใช้เป็นภาษาไทยอย่างเดียว ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่ทราบข้อมูล และ แม้ว่าจะเป็นหมู่บ้านทำกลองมาเป็นระยะเวลา ที่ยาวนาน แต่เป็นที่รู้จักเฉพาะกลุ่มสนใจ งานกลอง เท่านั้น

โอกาส การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นที่นิยมในหมู่ นักท่องเที่ยว จังหวัดอ่างทองมียุทธศาสตร์การ พัฒนาจังหวัด พัฒนาชุมชนน่าอยู่ น่าเที่ยว ทำให้ หมู่บ้านในจังหวัดอ่างทองได้รับการส่งเสริมอาชีพ และวิถีชีวิตเพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเป็นจังหวัดที่เป็นที่สนใจของ สื่อมวลชนที่จะเข้ามาช่วยประชาสัมพันธ์ และ นโยบายของรัฐบาลสนับสนุนการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนตื่นตัวในเรื่องของการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวในระดับชุมชน

อุปสรรค นักท่องเที่ยวไทยไม่ได้ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเท่าไรนัก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวต่างชาติมีจำนวนลดลงเนื่องจากปัญหาภาวะเศรษฐกิจ สถานการณ์น้ำท่วม ของอำเภอป่าโมกเป็นประจำทุก ๆ ปี ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้ามาท่องเที่ยวในเส้นทางนี้ได้ตลอดจนคนในชุมชนก็ไม่สามารถผลิตกลองได้เช่นกัน และปัญหาทรัพยากรที่มีจำกัด เช่น หนังกวาย หรือไม้ที่ผลิตทำกลอง อาจประสบภาวะขาดแคลนได้ในอนาคต ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการผลิตกลองได้ในอนาคต เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตต้องมีการคัดสรร และเป็นานที่ใช้แรงงานฝีมือ

ขั้นที่ 3 ขั้นการวางแผนปฏิบัติการวิจัย

ในขั้นตอนนี้ ทีมผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกต สนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ ตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของงานประเพณีทำกลอง สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. ผู้ที่ส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านทำกลอง คือ ผู้ที่มีอายุอยู่ช่วงวัยกลางคนและวัยสูงอายุ ปัญหาหนึ่งที่พบ คือ การหาผู้สืบทอดการทำกลอง
2. หน่วยงานราชการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้านทำกลองกับชาวบ้านในหมู่บ้าน ซึ่งในขั้นต้น อบต.ได้พยายามให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์กลองเพื่อเป็น OTOP ในระดับสามดาวและสี่ดาวก่อนที่จะมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
3. ผู้ผลิตหรือผู้ขายกลองในแต่ละบ้าน มีการส่งขบวนกลอง หรือกลองยาวเข้าร่วมงาน

ประเพณีกลอง แต่ในส่วนของบุคคลภายนอกหรือคนต่างถิ่นถือว่ามีจำนวนน้อย งานด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นเสมือนงานประเพณีในหมู่บ้านเท่านั้น ทั้งนี้คนต่างถิ่นจะเข้าร่วมในประเพณีไหว้ครูกลองเป็นส่วนใหญ่

4. ในการจัดงานประเพณีเพื่อการท่องเที่ยว มีเพียงงานประเพณีกลองประจำปีเท่านั้น ซึ่งชาวบ้านในหมู่บ้านนิยม จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในงานประเพณีตลอดจนการกำหนดงบประมาณ เช่น การไหว้ครูกลอง การจัดการกิจกรรมบนเวที การจัดขบวนรถกลอง และการประชาสัมพันธ์

5. โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านในหมู่บ้านทำกลองสามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกลองให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นภูมิปัญญาที่แต่ละบ้านมีอัตลักษณ์พิเศษที่แตกต่างกันไป

6. ผู้ที่เข้าร่วมในประเพณีไหว้ครูกลองมีความสนใจในการจัดแสดงนิทรรศการ การแสดงบนเวที ฯลฯ โดยงานประเพณีนี้ถือเป็นการแสดงความสามัคคีของชุมชน เพราะแต่ละบ้านจะจัดรถกลองประดับดอกไม้ และถือเป็นศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น

7. คนที่มาร่วมงานประเพณีกลองมีความตั้งใจที่จะมาร่วมงานทุกปี และพร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะพิธีพราหมณ์ พิธีครอบครุ ตลอดจนพร้อมสนับสนุนเผยแพร่ให้มีการรับรู้ประเพณีและแหล่งทำกลอง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านทำกลอง

8. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหมู่บ้านทำกลอง ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้โดยเพิ่มไปยังจังหวัดอื่น ๆ ด้วย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ

7. การจัดกิจกรรมควรมีการบูรณาการจากจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นการดึงดูดให้คนต่างถิ่นเข้ามาเที่ยวในพื้นที่ เช่น การแข่งขันทำกลองจากจังหวัดอื่น ๆ นอกจากนี้ ควรจัดรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวได้เพิ่มขึ้น และสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่มากขึ้น

8. วิถีชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านทำกลองมีวิถีชีวิตที่เริ่มเปลี่ยนแปลงจากการเป็นสังคมชนบทเข้าสู่การเป็นสังคมเมืองมากขึ้น

9. จากการสัมภาษณ์ในชุมชน พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสอบถามชุมชนทำกลองในลักษณะของการทำโฮมสเตย์ซึ่งชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยเห็นด้วย

ขั้นที่ 4 ขั้นการติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุง

ทีมนักวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมแบบมีส่วนร่วม มานำเสนอเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบ 7S Model

1. กลยุทธ์ (strategy) หมู่บ้านทำกลอง เอกราชควรต้องปรับแผนงานการท่องเที่ยวโดยการสร้างความร่วมมือกับระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายความร่วมมือตลอดจนพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

2. โครงสร้างองค์กร (structure) หมู่บ้านทำกลองเอกราชควรกำหนดโครงสร้างความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับความร่วมมือ โดยควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนและเหมาะสม

3. ระบบการจัดการท่องเที่ยว (system) ควรต้องสร้างโปรแกรมการจัดการท่องเที่ยวโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น การใช้ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ FB

4. ผู้มีส่วนร่วม (staff) หมู่บ้านทำกลอง เอกราชควรต้องมีการพัฒนานักเรียนให้พื้นที่ให้เป็นเยาวชนมีคุณวุฒิ เพื่อที่จะสามารถให้บริการนักท่องเที่ยว และเป็นการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

5. ทักษะความชำนาญงาน (skill) หมู่บ้านทำกลองเป็นหมู่บ้านที่มีทักษะในการทำกลองอย่างโดดเด่น เรียกได้ว่า เป็นหมู่บ้านทำกลองที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ แต่การที่จะพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวได้ ทักษะที่สำคัญอีกประการ คือ ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยให้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมายังหมู่บ้านทำกลอง

6. รูปแบบการดำเนินการ (style) แม้ว่าจะในรูปแบบการดำเนินการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการ จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่ควรต้องยกระดับการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน

7. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (share value) ชุมชนหมู่บ้านทำกลองควรต้องศึกษาแลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับชุมชนที่เป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เพื่อให้เห็นตัวอย่างของการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ดี

ขั้นที่ 5 การสรุปผลการวิจัย

ที่มนักวิจัยได้สรุปแผนการท่องเที่ยว ดังนี้

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับ

มหภาค : หน่วยงานภาครัฐควรต้องมีการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนอื่น ๆ เช่น การจัดงานมหกรรมของของดีแต่ละอำเภอ และควรต้องมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ควบคู่กันไป เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้จังหวัดอ่างทองเป็นจุดแวะท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เนื่องจากในปัจจุบันอ่างทองเป็นเพียงจังหวัดที่เป็นทางผ่านเพื่อเชื่อมต่อไปยังจังหวัดอื่น ๆ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับ

จุลภาค: การพัฒนาแผนการท่องเที่ยวควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับที่เป็นทางการ ควรมีการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากงานประเพณีไหว้ครูกลอง เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมซึ่งต้องใช้ระยะเวลา นอกจากนี้ควรปรับรูปแบบประเพณีโดยให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สามารถทำได้ในงานประเพณีกลอง และควรต้องมีการให้ความรู้นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลองและประเพณีต่าง ๆ ในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการปรับกิจกรรมให้มีความน่าสนใจโดยให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจน ควรสร้างแผนที่การท่องเที่ยวให้กับชุมชนหรือการประชาสัมพันธ์โดยใช้ทั้งภาษาไทยและอังกฤษควบคู่กัน

นอกจากนี้ที่มนักวิจัยได้มีการจัดทำเพลงเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อว่า Drum Village,

Pamok Thailand ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศสามารถเห็นถึงวัฒนธรรมชุมชนหมู่บ้านทำกลองเอกราชได้เป็นรูปธรรม และจัดทำสถานที่ท่องเที่ยวโดยใช้แผนที่ระบบเทคโนโลยี google map เนื่องจากในปัจจุบันการใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในเรื่องของการท่องเที่ยว ที่มนักวิจัยจึงได้ทำการสำรวจแล้วพบว่า ในระบบ google map ที่ทั่วโลกใช้ยังไม่มีภาระบุหมู่บ้านทำกลองเข้าไปในแผนที่

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในเรื่องจุดแข็งทางวัฒนธรรมของชุมชนหมู่บ้านทำกลองพบว่ามีความสอดคล้องกับประเด็นของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในเรื่องมรดกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยการทำกลองของชุมชนหมู่บ้านทำกลองถือเป็นงานศิลปะฝีมือประเภทหนึ่งที่ต้องอนุรักษ์ไว้ เนื่องจากการทำกลองเป็นงานที่ไม่สามารถใช้เครื่องจักรทดแทนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klinmuenwai (2016) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ที่ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากมี 6 ด้าน คือ 1) อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านความสามารถในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านสถานที่พักแรม 5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 6) ด้านบริการเสริมอื่นๆ เช่น การเดินทางที่สะดวกสบาย

อย่างไรก็ตาม จุดที่ควรพัฒนาของชุมชนหมู่บ้านทำกลองคือ เรื่องของการประชาสัมพันธ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khanchanata (2017) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชนวัดถ้ำพระศิลาทองในเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน โดยเสนอว่า การประชาสัมพันธ์ควรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การประชาสัมพันธ์สำหรับคนในชุมชนและการประชาสัมพันธ์สำหรับคนภายนอกชุมชน

สำหรับประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านทำกลองเอกราช พบว่า ควรมีการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sukko (2017) ที่ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านดอนข่า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเรื่องแนวคิด “ปรับกิจกรรมเดิม สร้างกิจกรรมใหม่ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม” โดยแต่ละกิจกรรมควรมีการสื่อสารกับชุมชนให้รับทราบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ratanapongtra et al., (2017) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาชนมีส่วนร่วมน้อยเนื่องจากการบริหารจัดการมีเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐดูแล และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการลงมติตามโอกาสที่มีการเรียกประชุมของหมู่บ้านเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยเข้าใจว่างานวิจัยจะมีประโยชน์อย่างไร ทำให้ทีมวิจัยต้องใช้เวลาในการลงพื้นที่เพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งปัญหานี้ต้องใช้ระยะเวลา แต่ทีมมีเวลาที่จำกัดการวิจัยในพื้นที่จึงควรมีอย่างต่อเนื่อง

2. นักท่องเที่ยวเข้ามาเฉพาะในช่วงงานประเพณีเท่านั้น ชุมชนควรต้องหาแนวทางสร้างกิจกรรมอื่นเพื่อขยายระยะเวลาการท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. แม้ว่าหมู่บ้านทำกลองเอกราชจะเคยได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยว แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวหรือด้านผลิตภัณฑ์ ควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน

REFERENCES

- Bunlong et al., (2016). **Academic of society : Principle and Method**. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Khanchanata, C. (2017). **The Appropriated Museum Management Model of Sila Thong Cave Temple Community by using Participatory of Ched Subdistrict, Khemarat District UbonRatchathani Province**. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Klinmuenwai, K. (2016). Potential and Community-based Tourism Management Guideline of Lampanglung Community, KohKha District, Lampang Province. **Journal of Social Academic**, 9(2), 1-11.
- Komchadluek. (2011). "Akkarad drum making village, Ang Thong" Retrieve on 1 May 2016. From <http://www.komchadluek.net>.
- Ratanapongtra,et al., (2017). The Participation of Local People for Ecotourism Development of Ayothaya Community in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. **The Journal of Social Communication Innovation**, 5(2), July-December, 2017, 8-16.
- Sukko, T. (2017). **The Cultural Tourism Management Ban Don Kha by using the 7th community participation, Chonnabon Subdistrict, Chonnabon District, Khon Kaen Province**. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Thaitambondotcom. (2016). "The Details of Tambon Akkard: Pamok, Ang Thong" Retrieve on 1 May 2016 from <http://www.thaitambon.com>.
- Watboon et al., (2009). **Guideline for Community Participation in Agro Tourism Management at Ban Don Gulf, Suratthani Province**. Bangkok: The Thailand Research Fund.